

Megjelenik a lap **Temesvárott** minden **kedden**.

Előfizetési díj akár helyben, akár postai szétküldéssel:

Egész évre 6 ft. pp. — 6 f. 30 kr. ujp.

Fél évre 3 ft. pp. — 3 f. 15 kr. ujp.

A helybeli előfizetők a lap házhozordásáért rendelést tehetnek a lap kiadó hivatalában.

Szerkesztői iroda: belváros, bécsi utca 68. szám, első emelet.

DELEJTÜ.

A tudomány, anyagi érdekek és szépirodalom közlönye.

Jelige: Csak az a nemzet vész el, mely önmagát elhagyja.

Előfizethetni helyben a szerkesztőségénél, vagy a helyb. könyvkereskedésekben; vidéken minden cs. kir. postahivatalnál a szerkesztőséghez utasítandó bérmentes levelekben.

Hirdetések minden közhasználatban lévő nyelven fölvetetnek. A beiktatásért minden három hasábos egyes sorért 4 p. vagy 7 uj krajcárnyi díjszámítatik.

Kiadó hivatal: belváros, bécsi utca U h r m a n n M á r t o n műkereskedésében.

Kedd, május 7. 1861.

19. szám.

Negyedik évi folyam.

Itt az ideje!

hogyan törvényhatóságaink, jelesül városaink municipalis önállóságuknak s tisztathatósági erélyjüknek határozott föllépés által adják életjelét.

Egypár nap óta szakadatlanul osztogatnak következő szövegű német-levelkéket:

„Adó-erőszakolási-intés.

Minthogy a magas cs. kir. tartományi pénzügyigazgatóság-kiadványa folytán Temesvár városában az egyenes adók erőszakos behajtása egyelőre az alóli adó-bizottmányra van átruházva: ezennel fölszöllitattik ön, hátralékban levő adó-illetményeit, s különösen mint házbirtokos, az 1861-ki I. és II. negyedévi már lejárt házbér-adalékot pótlékaival együtt kezdetben a múlt évi adó-illetékek arányában a városi adóhivatalnál 8 napok alatt annál bizonyosabban befizetni, mert mulasztás esetén kiméletlenül fogna ön ellen az egyébként kelemetlen erőszakolt behajtás fogantatba vétetni.

Ha ön valódi fizetési képtelenség miatt nem birná a megállapított időhatár alatt adóhátralékait lefizetni, úgy folyamodjék e hivatalhoz arányos időhatár-hosszabbításért, melyre a körülmények szerint méltányos tekintet fog fordíttatni.

Temesvár april 21-én 1861.

A cs. k. adó-bizottmánytól.“

Minden municipium kinyilatkozta már, hogy a törvénytelen adók behajtását nem közvetíti, — az alkotmányellenes tisztségek pedig katonai karhatalommal rohanják meg a szegény embert.

Legyen szabad nekünk a megyei és városi hatóságok határozataitól eltérő nézetünket nyilvánítani ez ügyben.

A mi törvényhatóságaink nem tesznek eleget kötelességeiknek az által, ha óvásokat iktatnak jegyzőkönyvekbe, és fölírnak a helytartóságokhoz meg a korlátnoksághoz, — de a közönséget a katonai ostromállapot önkényének martalékul hagyják.

Háromszáz évi tapasztalatok tanuskodnak ez eljárás következtéről: Bécsben olvasatlanul halomra engedik gyülni a panaszokat, s ráadásul jóízűen ki is nevetnek bennünket, mikor e mellett a sok bankót kocsisámra szállítják fel a faktotumok.

Szép az az ünnepélyes szenvedőleges ellenállás, de

szegény kicsigázott népünk tetteles védelmét várja az alkotmányunk.

A hatóságok mindig előre bocsátották fölírataikban, hogy a címzett főhatóságot törvényes főnöküknek el nem ismerik, csak kénytelenségből intézik hozzá sorait: nem lehetne-e e cáutela mellett az adó-ügyet is ideiglenesen átvenni, hogy a törvénytelen közegek usurpációjának egyszer valahára vége vessék?

Elnyomorított népünkre csak bosszantólag hathat a kétféle hatalom, kivált ha azok versenyéséből oly tapasztalatra jut, hogy a bukottak gunyolt ma is hatalmasabb.

Ellenben, ha a törvényhatóságok hajtának be az adókat, azokkal mint testület rendelkezhetnének, s vagy beszolgáltatnák akár egészben, akár részben, de óvások kíséretében, — vagy megtagdnák a törvénytelen kormánytól, s ekkor a renitentiának alkotmányos jelleme, következképp hatása volna, nem pedig az ő szónoklataikra támaszkodó jóhiszemű nép bélyegeztetnék megszűzöttnek.

Ha a kormány a hatóságok pénztárait törné föl karhatalommal, mi más jellemet öltene az, mint a késlekedő nép megszállása!

Jóformán minden megye és város, tehát százon fölüli alkotmányos törvényhatóság járulna egyszerre az országgyűléshez orvoslásért: világos ekkor, hogy ott tüstént elővonnék ez ügyet, még pedig a koronázás kérdése előtt, hisz a trónörökös nem szökik el, egypár hét múlva is megtaláljuk, míg a szegény nyomorgatott nép kizsartott filléreit soha sem látja többé!

A főnebb idézett fölszöllítésben majd annyi a galimathias mint a hány sorból áll.

Mire való a tárnokmester, ha a cs. k. pénzügyigazgatóság osztogatja ennek és annak a megbízásokat véres verejtékünk jövedelméhez nyulni?

Azt is mondja, e városban a cs. k. adóbizottmány veszi át az adót, de utasít, hogy a városi adóhivatalba szolgáltatassék az: hát alkotmányos hatóságunk keze föliálja lett-e ezen tényleges ostromállapotnak?

Hát azokkal mi történik, kik a városokhoz már a két negyed-részt befizették? — azon sommákat a mi alkotmányos tisztathatóságunk úgy mi behajtóként benyujtotta már? — Erről a mi közönségünket föl kell világosítani, mert attól tart, hogy egyik hivatal a másikhoz tett fizetéseket majd nem ismeri el.

És in ultima analysi a zálogolás? ki fog annyira aljasulni, hogy törvénytelen adó fejében elvett holmit megvásárolni merjen? Vagy ekkor az itt elkobzott tárgyakat a szomszédországba viszik értékesíteni?

Szépre jutottunk.

Föl tehát alkotmányos hatóságok! Szerkezzetek egyhangulag erélyes föliratokat a nemzeti képviselőhöz, s küldöttségek által tétessétek azt le a ház asztalára, ily tömeges, tüntető kérvényezésnek nem lehet hatás nélkül maradnia!

Szeged

MINT ATILÁNAK FÖVÁROSA

és a

Temesi Bánság

írta

Ungváry János.

(Folytatás.)

VI. „Egy uton járván hát vele (Atilával, mondja Priskus) megvárva, hogy előttünk elhaladjon (új véleményi munka 8. lap) az egész sokasággal követtük őtet, és némely folyókon átkelvén, egy igen nagy faluba jutottunk, melyben mint mondják Attelásznak, bár hol lévő lakai közt legfényesb lakása volt sat. Nem messze a kerítéstől egy fürdő vala, melyet a Szkütháknak Atelász után legtehetősbje Onegesios, Paioniából, (Pannonia) hozatott kövekből épített. Mert sem kő, sem fa nincsen az ezen részben lakozó barbaroknál, hanem ott másunnan hordott fát használnak.“

Ezt a pontot Dugonics az idézett jegyzék VIII, sz. a. így magyarázza: „némely folyókon átkelvén“ helyett „nem sokára aztán némely kis patakozaton általmentünk, és egy nagy helységre értünk“ sat.

Jornandes meg így adja elő: „indeque (ubi nempe Vidicula Gothorum fortissimus occubuit) non longe, ad vicum in quo rex Atila morabatur, accessimus; azaz: innét, (hol tudni illik Vidikula a góthoknak leghösbje el-esett) nem messze egy faluba értünk, hol Atila király tartózkodott.“

Tehát, véleményem szerint Titultól nem sokáig utaztak; mert Priskus sem szól további szálló vagy pihenési helyről; hanem beszéde áttér arra, hogy miképen fogadták ott Atilát, s ezt a követséget, leirván egyszersemind a hunnok és Atilának háziszokásait. Utaztak tehát vélekedésem szerint Titultól a Tisza jobb partján, vagyis a Szegedi oldalon, valószínűleg Almáska-, Csernabora- és Körös-éren át, míg a nagy helységet elérték.

Ezt a nagy helységet, Dugonicscsal szólva, nem másutt mint a Tisza partján kell keresnünk. Mivel Thuróczy, ki Mátyásunk idejében élt, mondja, „hogy a régi kronikákban olvasta, miképen Atila tábora a Tisza partján volt és innét terjeszté ki a népek elrablására kezeit. A Tisza mentében pedig (ugy mond Dugonics) nin-

czen nagyobb helység Szegednél, hová Priskusék átköltözvén a Tiszán (Titulnál) nem sokára eljuthattak.

Hogy tehát Szeged volt légyen ekkor Atilának lakelye, ezt Dugonics mindenképen támogatja.

Szegeden (ugy mond) még a gyermekek is tudják, kik őseiktől hallották, hogy régentén Szeged oly szélesen és hosszan elterjedt volt, mely szerint Gyöt, Tá-pét, Dorosmát egészen ama híres Maty hidig magában foglalta. Dugonics ezt oly közönséges hagyománynak mondja a Szegedieknél, hogy azt sem csudálhatták ők soha, miképen Soliman török császár (XVI. század) uralkodása idejében Szegeden negyvenezer halászsok laktak.

Ugyancsak itt 1794-ik esztendőben egy régi kőfalra, s ennek aljában sok régi pénzre akadtak. Mivel pedig a találók ezen pénzdarabokat nem ismerték, ezért hatvan darabot bevittek a szegedi piaristákhoz, és Szücs István ekkorban ott bölcsészeti tanárnak előmutatván és ez azokból egy darabot Dugonicsal is közölvén, a pénzeket rézből, és régi márvány nagyságuaknak találták; egyik felén volt a császárnak feje és nyaka kidomborítva, ezzel a görög felirással:

Autokrator kaesar Markos Aurelios Antoneios vagyis latinul:

Imperator Caesar Markus Aurelius Antoninus

(Markus Aurelius Antoninus császár, főhadvezér)

másik felén egy lándzsás férfi és egy lándzsás nő szemközt állva kezet fognak egymással, ekként körül írva:

Laodikeon Smyrneon Omonia

latinul:

Laudiceorum et Smyrneorum Concordia

(Laudikaiak és Smyrnaiak egyessége).

És mivel ezek a pénzek (ugymond Dugonics) Szegeden a profont-házon tul csoportosan az épület aljában találtattak, hová a kelendónél más pénzt rakni soha se szoktak: ez a körülmény oda mutat, hogy Szeged két századdal Atila előtt népes hely volt.

Priskus előadja, hogy ott (a nagy helységben) elég tova a házak kerteletétől egy fürdő vala, melyet Onegesis Atila után első rangu Scitha, Pannoniából hozott kövekből építetett; mert ezeknél kik Scithianak e részét lakják sem kő, sem fa nincsen, hanem máshonnan hordott épületre-valókkal élnek. Ép ezt (ugy mond tovább Dugonics) hogy tudni illik sem kövök, sem fajok, tudják s érzik most a Szegediek.

Ha Jászberényben, vagy az „új vélemény“ szerint B. Ujváros táján lakott volna Atila: kő és fa után innen messze Pannoniába miért kellett volna járnai, hová sokkal közelebb esett a Mátra és tokaji köves fás vidék, honnét kényelmesen elláthatták vala magokat a Scithák mind kövekkel mind fával.“ Nincs is (ugymond Dugonics) Pannoniánál alkalmasabb hely a honnan nagy hajóknak szükében, kő és fa Szegedre szekereken, melyekkel a Scithák bővelkedtek, hozattattak volna.“

Érvül veszi még ide Dugonics, hogy maiglan (mondja) azt a térséget, mely a bánáti oldalon, ott van hol a Maros vize a Tiszába szakad; közel a városhoz, a magyarok király-térnek, a rácok pedig Kralicának neve-

zik, és hogy Atilának lovai s más barmai itt legeltek volna. Végül

Hogy Szeged városának cimere közt a Saskeselyü is helyt foglal, mely Atilának is a cimere volt.

Ezekon kívül idejárul még, hogy hadi szempontból véve a dolgot, miután nem szenved kétséget, miszerint Atila birodalmát megszilárdítandó, és ezt a jövő időkre is biztosítani kívánván (Dugonics Etelka I. k. 38, jegyz. XVIII sz. a.) a keleti és nyugoti romai birodalommal folyvást küzdött és hadat viselt: az a hely, hol Szeged fekszik akár Jászberény, akár azon pont felett, mely az ő lakául B. Ujváros körül jelöltetik ki, célszerűségére nézve előnyösnek ismerhető, de be se láthatni annak okát, hogy miután Priskus előadása szerint a kérdett időben Atila tábora a Dunától alig két mértföldnyire esett, ő az „uj vélemény“ szerint táborostól, oly messze mint B. Ujváros tája, hadra készültében, miért fordult volna vissza, tudva azt is, hogy épp akkor a keleti császárság ellen, bosszu dulta kebelét. Ennélfogva több mint valószínű, hogy Atila lakhelye a kérdéses időben a mai Szeged volt. Továbbá

Hogy Atilának a mai bánási vidék volt légyen mintegy fészke, az is mutatja, mert mint előadtam itt volt hadserege; itt lakott Bledásznak (öcscsének Budának) neje is, valamint Atilának új jegyese is Eska, kitől nevét a ma is fennálló Torontálmegyei helység Écska nagy valószínűséggel öröklötte. Atila maga is (Griselini I. k. 9. lap) saját fővárosában, melyet tul a Tiszán Bánát nyugoti részének közelében épített vala 454. é. k. u. hunyt el. Ezt látszik igazolni Timon. (Imago ant. et nov. Hungariae) II. k. V. fejez. a végén.) Ide mutat Buday É-aiás is (köz. Historia 15. lap.) Atila halála után pedig, a Bánországban a mai Százka előtt, Néra folyam partján, az ottan mai napig tartó közbeszéd szerint is vérzett el az utolsó csatában (mely a hunn uralkodásnak egész Daciában sőt Európában véget vetett) Ellák, Atilának legidősebb fia (Buday Esaiás 16. lap.)

Aztán még ha csakugyan B. Ujváros lett volna is Atilának ezen korban lakhelye, vagyis azon nagy helység, melyről Priskus emlékezik, úgy Priskusék Konstantinápolyból nem tartottak volna napnyugotnak, hanem észak-keletnek, Ruscsuknál a Dunán át, innét Oláh és Erdélyországnak menve Nagyvárad felé, mint csak százhatvan mértföldnyi ennél fogva legegyszerűsebb és legrövidebb uton) hamarabb célhoz jutottak volna. Mert azt a követségről feltenni nem lehet, hogy az utat nem tudta volna. És ha Priskusék mégis lehető akármily okból nyugoti irányban utaztak, és Szendrónél mentek át a Dunán: legalább innét vettek volna odáig az az B. Ujvárosig egyenes utat, Temesvár, Aradon s mellözve a Tiszát, a Körösökön át, a helyett, hogy Szendrőtől fogva a legrosszabb utakon, s a Tiszán kétszer, a Maroson is felette nagyot kerültek. Ugyanis már előbb említettem, hogy Konstantinápolytól Szendrónél a Dunán, T. Becsénél és Martonosnál a Tiszán kétszer, Szeged és Makó közt a Maroson át B. Ujvárosig kétszázhusz geográfiai mértföld; nemkülönben Szendrónél átmelve a Dunán

Temesvár Arad felé a Körösökön át B. Ujvárosig kétszáz geogr. mérföld számítottatik. Hiányzik tehát minden ok arra nézve, hogy ha csakugyan B. Ujváros volt Atilának székhelye, miért nem utaztak a legrövidebb, vagy legalább is a lehető rövid uton. Ezért is kevésbé valószínű az, hogy Atilának ez idő tájon az „uj vélemény“ Etellaka lett volna székvárosa.

* * *

Vizsgáljuk már azon folyókat, melyeken Priskusék ezen utjokban átkeltek, s melyeket Priskus megnevez. Ezek közül, elhagyván a követség Isztróoszt (a Dunát)

Első a Drékon vagyis Drenkon, Jornandes szerint Drikka. Ezen szónak „Rákos“ a mai Bánországban jelesen a krassói hegyes vidék felé menve, több nyomai vannak. Ilyen Rákás, egy Temesvárhoz közel a Lugosra vezető uton fekvő mezőváros; fertály, illetőleg félóránnyira a Bega, és az itt e mellett párvonalosan lefolyó Temes vizéhez Ilyen a Bella-réka Mehádia mező-városa hosszánt leomló patak. Egy másik az ide közel Szerbiából Drenkován alól a Dunába ömlő Poreksza-réka folyócska; ilyen a mai Karas folyóhoz nem messze fekvő Rakasdia falu*).

(Folytatás köv.)

Mire van szüksége a Bánorságnak ?

III.

Ipari érdekekben.

Legelsőben is képzedékre, azaz alsó és felsőbb ipartanodákra.

Bátorkodánk már a multkor kijelenteni abeli nézetünket, hogy mi nem a pénzt tartjuk, mint sokan, a kívánalmak alphájának és omegájának, hanem a tudományt, melynek pedig tudjuk, hogy Magyarországnak még „nincsen háza.“

Ragaszkodunk pedig ehez azon tapasztalati bizonyosságából a történetnek, mely még nem mutat példát, hogy művelt nép meg nem gazdagodott volna, míg ellenben az erőszak (Persia) vagy véletlen által (Spanyolhon) mérhetlen kincsek és földek birtokába jutott lelki vakságban nyögő nemzetek mindig újra elszegényedtek.

Szakképezést tehát az ifju nemzedéknek, majd akkor meghonosul a bizalom vidékünk iparosai iránt, kiknek legkiáltóbb panaszuk, hogy a közlekedés könnyebbedése miatt most majd minden cikk fölülről hozatik s így foglalkozás hiánya miatt tengenek.

De mi az oka, hogy az innét küldött nyerstermény gyártmányi új alakjában olcsóbb, s legtöbb esetben jobban is érkezik vissza, mint helyben földolgozva?

A tudomány-kölcsönözte műfogások.

Bizony, kedves lelkeim, nincs mi ezzel fölérjen.

*) A Delejtü 14. száma 109-ik lapja 10-ik sorára vonatkozólag, e szökötés után: „mert a névnek is némi hasonlatosságán kívül“: (TITUL, TITEL, TETHELY) tollhibából kimaradt, e három nevet utólag hozzáérteni kérjük.

Be is látta ezt minden fölvilágosult iparosunk, s azért nem mulasztják el tanoncainkat, hol más alkalom nincs, önmaguk, hol lehet, vasárnapi iskolákban, és ha a körülmények engedik, ipartanodában oktatni.

Tisztelet a jó szándék és képességnek, de az első mód elégtelenségét éppen az illetők fogják érezni legjobban, hiszen mennyire haladt a múltan 20 év óta, a kenyérkereset gondjaival terhelt iparos tudja legjobban, hogy azzal lépést tartania nem lehetett;

A vasárnapi iskolák érdemeit ki sem fogja becsülni, — hanem hatásuk mindig csak töredékes marad, mert a héthosszi szórakozással megzavart fickóknak a tanóra egy részét ismétlésekkel kell tölteni.

Az ipartanodáknak, hol léteznek is, két nagy bajuk van, egyik, hogy kevesek mind számra, mind erőre, másik a Thun-féle nyüg rajtuk, mely a gymnasiumokból a hazai történetet, innét a hazai részletes földiratót kiküszöbölte. Ausztria földirata ugyan tanítatott, de nekünk főképpen a Bánság természettani ismertetése kell, hogy az ifjuság szülőföldre tulajdonait, gazdagságát, elhanyagolt kincseit, tanulja meglátni és felhasználni.

Mennyi értéket rejtnek majdnem értéktelen őserdeink, ártereink, ingoványaink, mit nem lehetne teremteni használatlan vizerőnk, bőséges terményeink, sőt csupasz utaink mellékeiből? ha csak azok hulladékait keressük is.

Nincs rá ember?

Ez már a másik lényeges baj, melyért okozzák a drága kézmunkát, a gyárakkali versenyek lehetlenségét.

Lakosság-szaporodásra van szükség, hogy nagyobb lévén a csődület, olcsóbb lesz a költség.

Igenám, de mi uton édesgethetni bevándorlót?

Mellőzve itt a volt rendszer meghiusult telepítési kísérleteit, melyeknek a concordatum-sugallta megszorítások szegték nyakát, — nézzük először, miért nem jó telepedő?

Ki fönn járt, tudja, hogy vidékünket a török közeleltség miatt félvadnak, embereit ragadozóknak sat. képzelik a szomszédok, hova tehát egy iparos-segéd nem jöhet, mert itt mitsem tanulhat, mi által gazdagságunk a szemes iparosok előtt rejtve marad, s annak kutatására, kizsákmányolására nem jó vendég.

Iparos osztályunk ugyszólván saját vidékünkben ujoncozza magát, annál inkább, mert eddigi céhrendszerünk a jövevényeket elmarta.

Majd ha a szomszéd-tartományok műhelyeiben a bánsági legények tiszteletet gerjesztő tekintéllyel lépnek föl, nem maradnak ki az értelmes jövevények, kikkel gazdagodik mind szellemi, mind anyagi erőben a vidék.

Nem ingyenföld és ingyen-nyersanyag kecségtetésével lehet népesíteni a vidékeket, mert erre gyanuba jön ez, mint hol semminek értéke nincs, ott a munkát sem fogják érdem szerint díjazni és megbecsülni: hanem a helybelinek tekintélyre-emelése, műveltsége által.

Ugy-e mind szép ez, hanem nincs pénz? s különösen olcsó pénz, a készítmények fölhalmozódása öli meg az iparost.

Tagadni nem lehet, hogy egyes korszakokban a legvirágzóbb iparu vidék is megszorul, — de nálunk a szorultság mindennapi.

Itt csak az apámuram modorátóli eltérés, és az egyesületi szellem segíthet.

Egész síkföldünkön az a megölő mirigyje a kézművesnek, hogy egypár megtakarított forintocskáját, Isten bocsá házba, hogy maga legyen ur az udvarban, hanem kert, föld, szőlőbe siet dugni, a helyett, hogy műhelyét terjesztené, s legfőképp tökéletesitené.

Ennek azután természetes függeléke, miként nyáron földmives, és csak télen nyul a szerszámhoz, nemcsak, de az inasok, és legényeknek is ezt kell cselekedniök.

Már most tessék komolyan hallgatni vóig az ő panaszát a mesterség pangásáról.

Igaz, hogy alföldi városainkban a kézmű folytonosan üzetik, de azért hányadiknál találjuk példáját, hogy a fölös jövedelem nem ingatlanba fektettetik 4-es kamatra, hanem műberuházásokra 40-es kamatra?

Hol látunk ujszerű nem gépet, csak szerszámot? hol találunk iparos-lapokat, melyek olvasása legalább a haladás szándékáról tanuskodnék.

Ama helyett órahosszanti korcsmai-kifakadások, eme helyett végig betűzése valamely politikai lapnak, mert hát az alkotmányos jogok élvezhetése így követeli, s a tekintélyes középosztály bofolyására nagy sulyt fektet.

Nem ugy, uraim! nem messze van az idő, midőn a szavazatokat nem számlálni, hanem latolni fogják, midőn egy belátással bíró, s ezt bebizonyított férfiú csendes szava többet fog jelenteni, ezernyi rekedt torok lár-májánál: arra törekedjünk tehát eleve, hogy mi is a csendes szavak közé soroztassunk, mit kitünőleg fogunk azáltal elérni, ha nem mások kapacitálgatásával bajlódunk, hanem a magunkéval, s ott, hol kell, s nem ott, hol mások vannak, kik hozzá szólnak.

Az egyesületi szellemnek pedig nem vagyok ugyan oly török-szakad viadora, hogy még a műhelyeket is társulatok cége alatt akarnám rendezni, mivel ezt csak ott követeli a viszony, hol többnek a pénzére, de csak egynek az eszére van szükség, és ily eset százával, ezrével kínálkozik vidékünkön: de mi szorosán véve a kisiparost illeti, ez az egyesülésre anyagi tekintetben kétféleképp van szoritva, t. i. ipartárlat által, s a segélypénztár miatt.

Kelendőségre szánt árut a fogyasztónak szeme elé kell vinni, hogy róla tudomással birjon, ez az egyik oka, hogy a kereskedők többet adnak el, mint a készítő, kiknek lakásait, sokszor hürüket sem ismerik a vevők.

De persze egyes embernek a bolttartás drága, mert ha annak bérét a készítményekhez veti, elriasztja magas áraival a dolgoztatót: ennek belátásából támadtak legelsőben is az asztalosok társulati butorraktárai.

Nem szándékom az eljárást boncolni, sem boszantó dolgokat fölfeszegetni, csak abeli hitemet nyilvánítom, miszerint célravezetőbbnek és állandóbbnak tartanám én a különféle szakmájú iparosok közös tárlatát, a mint ezt az ugynevezett kurta-divatcikkeli-kereskedések már

élő példával megmutatták. Így 10—12-felé oszlanék a a boltköltség, míg a vevő mintegy becsábbíthatnák, nem pedig végtelen külvárosi utcákon barangolva keresné mesterét, ki után ugyan ismerőse elmegy, de az egyikét hű ismerős után nem élhet meg. Való, hogy a jó bor cégér nélkül is elkél, de cégérrel még jobban, miután sok embertársunknak hiúsága a cifra-boltokbani ögyelgés.

Kamattalan kölcsönököt osztó segélypénztár után ne sopánkodjunk, mert fölkapik az állunk, mint ki sült galambra vár: hanem a mennyire takarékpénztárak vagy egyéb kölcsönintézetek nincsenek vagy nem elegendők, önmagunknak kell kísérletet tenni.

Aide toi, et Dieu te aidera. (Segits magadon, s az Isten is segít.) Még csak falu sincs olyan, hol egy-két pénzesebb ember nem találhatnák, városokon pedig éppen az iparos osztályból is, kivel annál könnyebb végezni.

Álljanak az iparosok egy társulatba, városokban pedig az említettem tárlat-társak, kapnak akkor közös jótállás mellett, mi öt-tizszeres biztosíték, kétségkívül olcsó kölcsönt, melyet maguk közt 1%-val magasabb kamattal oszthatnak ki azon arányban, mint készítményeket szolgáltatnak be.

A jótállás terhe majd ellenőrizteti velük egymást.

Egészen vagyontalan mestertársnak ugyanis a kebelzeti (céh) pénztárak szoktak csak adni kétséges kölcsönököt, már a szerint, ahogy önhibája vagy a körülményeké a szegénység.

Egy-két belügy.

I.

Akkor, midőn az 1848-ki XXIII. t. c. az egész tisztikarnak a polgárság általi közvetlen választását rendeli

el, úgy hisszük az egész rendezés szellemére is irányt nyújt, s pedig oly részletekig, melyek egyeseiről a honatyák nem praeveniálhattak, részint időhiány miatt, részint a városok belügyének gépezetszerűvé nyugözése nélkül: — de föl kelle tenniök, hogy a helyi belrendezések a köztörvény szelleméhez fognak átalakíttatni.

A törvény betű-szerinti értelmében tehát szabadságában áll városainknak a meg nem nevezett tisztállomásokat közvetett választás által tölteni be: de tudjuk azt is, hogy a betű megöl, míg a szellem az, mi éltet.

Könnyen meghiszem, hogy 1848-ban az új törvények életbeléptetése után is még a külvárosi előljárásság választása közvetett uton történt, — akkor még a századók óta rajtunk csökönösödött eljárások bilincsei még érezhetők voltak rajtunk, mint a szegény rabnak járásán látható multja, mikor már a békók nincsenek lábain.

De ma szükség-e az 1848-ki félszepségeknak is visszahozatala?

Mennyire ütközik ez polgáraink szellemébe, mutatja a gyárvárosi bíró-választás miatt fölmerült neheztelés, — mutatja a Jósefváros polgárainak azon szabadelvű határozata, hogy ők másodfoku választáshoz nem fognak.

Félre tehát a mohos emlékü hatvanas-rendszerrel!

Legfőképp pedig ne gyanusítsuk dulási viszketeggel polgártársainkat, kik a szabad mozgás mellett izgatnak, mert talán titokban táplált kilátásaink utját árnyékolják.

Ne csak addig legyünk szabadelvűek, míg belőle kezünkre látszik haszon háramlani, hanem maradjunk azok, ha jogaink megosztására kerül is a sor.

Nem érdemes a szabadságra, ki igazságos nem tud lenni.

Szolgáljon ez válaszul a más oldalról támasztott panaszokra is, szabadelvűségünk veszélyessége ellen.

T Á R C S A.

A két fivér.

Eredeti beszély.

Irta Csepei Árpád.

(Folytatás.)

Az előttünk ismeretes szoros uton járul tekintélyesebb számu s rendesebben fölszerelt hadosztály nyomul át. Óvatosság tekintetéből és meglepetésre számítva, zöld ággal földik el természeteket, a mi azonban a szemes ellenség figyelmét ki nem játsza . . . Az első csapatot sűrűn követik a részcsata-kigyók vészthozó szülőtteikkel. A völgybe érve, — mint varázsütésre hányák szét csaló fedezetüket, s az első ágyusóra gépszerűen rendezék szét hadoszlopaikat, az ellent szemben támadólag . . . De a kis eleven tábor sem maradt nyugodtan. Biztos sáncaiból döböntőleg apasztá lefelé az ellen számait, s szerelé le annak ágyuit. Már a légben uszott a mente ujjá, s a csákó forgóján lelapult a háromszinü kastoll a sebes rohanástól.

Ló és lovag süvitve hasgatá a légréteget s utánna a mélyárku folyamat. Kar, kar ellen vivott már, s a szurony gyilkoló hegye javában oltá kifelé az elszánt életet — köl-

csönösen . . . A nagyobb ellen gyors léptekkel hátrálni kezd, a türelemhez hasonló erejü kisebbtől, már már futásnak ered, ha a fölkelő oláhnép egy szembenálló hegy-orom lejtőjén a küzdőterre rohanva föl nem tűnik, — a győző bátor ellen nem kis meglepetésére . . .

A reményt-vesztett sereg új segéderőt érzvén, kétszerezve feszíté meg erejét, hogy a rettentetlen kis ellent két tűz közé fogva — semmivé tegye . . . Ujra élénk riadót zengnek a tárogtók, ujra rohamot peregnék a dobok. A kis tábor elszánt vakmerőséggel alkot egy gordiusi csomót, míg egy részét csatár-láncba fűzve bocsátja szét. Ágyujok aránylag igen kevés számu, de annál biztosabb minden egyes lövésük. Az ősz vezér tapasztalt keze biztosan szórja több izben ön-keze által is a halál-magvakat . . . Most itt, majd a golyó-zápor özönében vezérli személyesen rögtöni csataterveit, biztatja és lelkesíti katonáit, minden oldalon, mely vakmerő példa, bátor vitézeit halhatatlan híri tényekre ragadja. Ő az ütközet legnagyobb hevében nevezgeté ki tisztjeit; sokszor történt, hogy egy csata-folyam alatta a közlegény a hadnagyságig is jutott . . . Most is egy éveire nézve még gyermek tüzernek üzengeti minden egyes sulyos-értékü célt talált lövésért a lépcsőszetes rang fokozatot, — ki csudálkozva néz hátra, hogy kit illetnek azon nevek, miket a

szárny-segéd tiszt száguldozva hoz neki a fővezértől, — miután bajtársai már mind elhullottak, s ágyuja mellett, már majd egy óranegyed óta, egész hidegvérüleg játsza fölséges szerepét . . .

Amott egy huszárszakasz bonyolódott be az ellentáborába, de megis látszik, hogy nem kiszámítás nélkül tevő azt, mert az ellen reájok fordítá erős gyalogságát, s annak egy ügyes kanyarodása után körülfogva látták magukat, mi közben a mindkét részről heves csata majd felére olvasztá le a dicső bajnokok csapatát; a tisztekből még megmaradt őrmester dörgé el bajtársaihoz az új roham vezényszavát, mire a másik percben az ellen acélfala kettévágva és 6–7 ágyujától megfosztva rohant kétségbeesve az elrobogó győztesek után. A főtábornok örömtől könnyező szemmel nézte a lelkes fiúk művét, s a csatahevében őszinte bizalommal üdvözlé főhadnagyi címmel a szép barna őrmestert, ki ezen határtalan szerencsétől még jobban föllelkedve rohant egy baloldali szárny segítségére, melynek elején egy előtte igen ismerős arcú ezredes alól éppen most lötték le a szép paripát . . .

(Folytatás következik.)

Heti szemle.

Palóczy Lászlónak,

törvényhozóink nesorának, kinek utolsó perceiben szavazta meg az országos képviselőt a nemzet halálját, halála híre köreinket is megdöbbenté, de lelkesen karolják föl végrendeletét, mely ez egyetlen szó: Egyetértés!

Krassómege fölirata a vámok ügyében.

Nagyméltóságú udvari Cancellár ur!

Alig lehet leverőbb és elkésirőbb érzelmet képzelni annál, melyet valamely az alkotmányon ináadásá magasuló szeretettel csüggő alkotmányos testület akkor kénytelen érezni, midőn tapasztalja, hogy legszentebb érzelmeivel gúny üzetik, s hogy a haza és annak lakói javára irányzott, magas röptű törekvésének szárnya szegedik oly hatóságok részéről: melyeket csak az önkény teremtett elő, s melyeknek fennlétezése egy oly sajtó sebnak tekinthető, mely az alkotmány testét undokítja, s annak életerén rágódik. Fájdalom hogy e megye közönsége is ily kínos helyzetben találja magát, s Nagyméltóságodhoz mint az ország főkormányzójához orvoslásért s illetőleg elégtételért folyamodni kénytelen.

Nagyméltóságú ur! E megye folyó évi február 27-én tartott állandó bizottmányi első ülésében, alkotmányos életének vészterhes, és vajmi! nagy és szám nélküli szenvedéseket okozott 11 évi felfüggesztése után, az 1848 törvények szelleme alapján ujjal szervezvé magát, s egyelőre csak a közigazgatást, melynek egyik főágazatát, a megyei helyhatóság helyes felfogása szerint a megyebeli összes utak feletti gondviselés és azok fenntartásának terhe képezi, vehetvén kezébe, legelső kötelességének tartá a nép terhén tehetőségéhez képest segíteni, s ezen elvből kiindulva 37. sz. a. hozott határozata által, a megbukott absolutistikus központosító kormány, e megyének erdélyi, orsovai és temesvári országos utvonala felállított vám-sorompók és utvám-pénz fizetése megszüntetését elvben kimondani, annak foganatosítását azonban tekintettel némely fennforgó leginkább magántermészetű, az utvámberlők viszonyából fölmerülő nehézségek s körülményekre, aprilis 1-ső napjára tüzte ki, s ezen határozatot e

megye a nagyméltóságú magyar helytartó-tanácsnak, f. évi március 12-én szükséges tudomás végett sorkivülieg felterjesztette anélkül, hogy a fennidcsért főkormányzók a megyének eme határozatát mai napig megszüntette, vagy annak felfüggesztését elrendelte volna.

Ugyanazért e megye közönségére a legkellemetlenebb hatást gyakorló Nagyméltóságodnak folyó év böjtmáshava 14-én Bécsben kelt s e megye főispánja Gozsdu Manó ő méltóságához 304 eln. szám alatt kelt megkereső levele, melyben Nagyméltóságod e megye főispánját fölhívja, hogy Nagyméltóságod az e megyében fennálló utvámok megszüntetésére vonatkozó megyei végzés tárgyában a dolog mibenléte iránt tudósítsa, minden esetre pedig tekintetbe véve a mult év october 20-án kelt legfelsőbb határozványokat, melyek szerint minden adónemek beszédése egyelőre fenntartott, — e megyében minden ellenkező tetteges fellépést annál inkább meggátoljon, mivel miként Nagyméltóságod magát kifejezni méltóztatik, — az e tekintetbeni közkívánságok teljesítése vagy fennálló sérelmek orvoslása a közelebb (jelenleg) egybeült országgyűlés teendőihez tartozván érszében is egyedül alkotmányszerűleg létre jött törvények vétethetnének majdan biztos irányul. (Vége köv.)

= Krassó megye területén képviselőül választottak: N. Zorlencen: Vlád Alajos, Facseten: Dr. Manin Aurel, Bogsánban: Pasku Fülöp, Oravican: Faur János, Százkán: Babes Vince, mind felkiáltással, Lugoson: Mocsonyi András, az erősített birodalmi tanácsos 621 szóval 93 ellen. De

= Moravicán april 29-én a Lugoson kisebbségben maradt Murgu Euthim, románajku hazánkfia annál nagyobb lelkesedéssel választott meg, miután a disponibilitásba tett tanácsos J. urnak nem sikerült még csak a szavazáskérésre jogosító 10 egyént sem nyerni ajánlotta számára. Missics, Vlád, Murgu próbált erényű honfiak, Isten adja, hogy nemzetük velük és utánuk induljon.

= A demoralizált regime alatt nyögött népünk még valami 40 millióról is kezdett suttozni, mely többség-csinálásra lett volna szánva. E gyanu nem sérti a büntelent, csak a multak karakteristikus kifolyása. Különben a május 1-i bécsi trónbeszéd jégesőhöz hasonló pusztítást mondatik véghezvittnek a fölirat-pártiak közt. Örvendünk e kihülésnek, mert valóban féltünk, hogy egy megragadó szónoklat a felhevülteket ismét oly hamis irányba ragadhatta volna, mint a budáni megjelenés. Igaza volt Deák Ferencnek, hogy a megnyitás azelőtt sem történt mindig a gyűlésteremben, de — más városban sem! 1848 ig csak az ország határain belülről tartást rendelé a törvény az országgyűlésnek, míg a IV. t. c. Pestet kitűzte. Ha a trónörökös szeszélyének ez engedményt adták, per consequentiam a király majd valami morva vadász kedvéért Szokolcára is sétáltathatja hiveit a megnyitás „mellékkérdésének“ lejátszására.

= A helybeli takarékpénztárba april folytán 305 fél betett 52,909 ft, 37 krt., míg 181 fél kivett 66,900 ft. 51 krt. — A számok beszélnek, mily időkét élünk.

= S a színház? — Társaságunk induló-félben van. Hiában volt szorgalmas, hiában is remélt; — —!

= Sajtó-hiba igazítások. Mint t. előfizetőink a lap elkésett szétküldéséből is gyaníthaták, mult 18. számunk egy kis bajos véletlen által zavartatott meg, t. i. az egyik oldal betűrakás elejtetése által, minek azután rögtönözve kelle újra szedetni. Reményljük azért, hogy a számosabban előforduló sajtóhibákért elnézéssel leendnek t. olvasóink, s itt csak a szaváltoztatásokat jegyezzük ki. Ilyen az első lap 1-ső hasábján a 3-ik sorban „követválasztási“ e helyet követutatisási, a 6-ik sorban „pártokig“ helyett pontokig; — a 2-ik hasábon 1-ő sor: „válságos“ e helyett válságos. A 151. lapon a csillagjegyzet a „szaporodik“ végzésű 3. pont-hoz tartozik.

talos esküjénél fogva e hazafi kötelességét minden körülmények között hiven teljesíteni, legyen tehát a t. cikkirő nyugodt, vagy na mégis némely aggodalmi volnának, tessék a közgyűlésekben megjelenni, ottan további meggyőződést szerezhetend magának arról, hogy az alkotmányos jogok felett egy alkotmányos testület örökös, mely a közbizalom által ezen magasztos hivatásra felavattatott, és én egész életmen át büszke leendek arra, hogy éppen e válságos időben jutott nekem a szerencse, magamat ezen testület egyik tagjának vallhatni; végre biztosíthatom a tisztelt cikkirőt, hogy hazafiúi érzelmeimben, és az alkotmányos törvény iránti engedelmességben magamat fölülmulni senki által nem engedem.

(33. sz. 1—1)

Hönig Ferencz Károly.

A karlsbadi buzgár-só és szappan

délvidéki egyedüli főraktára létezik:

SIMON IMRE gyógyszerárában a **Józsefvárosban.**

A só hathatós oldó erejű, mind a gyomor mind a hólyag irányában, fontja **3 ft.**

A szappan a bőr tisztítása és kütegek elűzésére páratlan befolyásu, darabja **40 kr.**

Ugyszinte kapható:

ALIZARIN-TINTA,

32. sz.

akója **20 ft.**

(3—3)

Ismerőseimet és mindazokat, kik bizodalomukkal megtisztelni netalán hajlandók lennének, ezzel értesitem, hogy az ügyvédséget, melynek önálló közvetlen gyakorlatában a volt kormányrendszer alatt behozott ügyvédi rend által, mivel ügyvédi kinevezetés iránt nem folyamodtam, akadályoztatva valék, az alkotmányos bíróságok behozatala után ismét folytatom, ajánlván a feleknek pontos és tiszta ügyvitelt.

Irodám helyben a **Jósefkülvárosban** a pétervárad uton 4. szám alatt Gruberféle házban van.

Kelt Temesvárott 1861. május 1-én.

Kis Gusztáv,

ügyvéd.

35. sz. 3—1

34 sz.

Haszonbérlet.

(3—1)

Ezennel közhirre tétetik, miszerint a csanádi püspökségi uradalom kopáncsi pusztája, mely Csanád megyében a makói közlegelő s tanyaföldek, a tótkomlói ugarföldek, és a sámsoni pusztá közt fekszik; — s melynek kiterjedése mintegy 5200 hold 1100 □ ölével számítva, — ebből mintegy 3200 hold szántóföld, 300 hold kaszáló, a többi része pedig legelő, — folyó 1861-dik évi octoberhó 1-ő napjától kezdve hat egymás után következő évre szabad kézből haszonbérbe fog adatni.

Haszonbérletni akarók az uradalom ügyészi hivatalánál Makón 51. sz. a. f. évi jnniushó 15. napjáig — kivánat szerint akár írásban, akár szóval bővebb felvilágosítást nyerhetnek, s megegyezés esetére szerződést is köthetnek.

Kelt Makón 1861-ki april 26-án.

Farkas Mihály, m. k.
uradalmi ügyész.

Az első magyar

ált. bizt. társaság

folyvást biztosítást nyújt

- az ember életére,** az az tőkét és évjáradékot, az érdeklött halála után fizetendő, kiházásitási összegeket gyermekeknek s közvetlen nyugdíját, az illető éltében fizetendők.
- tüzkárok ellen,** (habár villám által okoztattak is), épületek, gyárak, gépek, készletek, ingóságok, élő marhákra sat., sat.
- Szállitmányokra,** akár vizen, akár szárazon, vagy vaspályán eszközöltetnek is; mint szintén
- jégverés ellen,** teljes kárpótlás jótállása mellett.

Az illetékdíjak lehető **legjutányosabban** számíttatnak, ugy az esetleges károk a leggyorsabban és méltányosabban térítetnek meg.

A biztosítási üzlet bármely szakát érintő felvilágosításra készségesen ajánlkozik.

Az első magyar általános biztosító társaság temesvári főügynöksége

31. (3—3)

Bandl testvérek.